

HARPMUZIEK

van DAVID in ROESELARE naar DAVID in ZONNEBEKE (België)

door Jozef Goderis

In het voorjaar van 1983, bij het verlengen van de grote ring rond Roeselare, vanaf de Diksmuidesteenweg tot de Bruggesteenweg, kwamen bij graafwerken in de buurt van het Sint-Idesbaldusinstituut, een zestal versierde pijpfragmenten aan het licht. Deze pijpen zijn van de hand van dezelfde pijpenmaker: de scherven werden dicht bijeen gevonden en de versiering op de pijpjes is identiek. Het lijken misbaksels te zijn, door de pijpenmaker weggeworpen: de afwerking is niet optimaal en de fragmenten vertonen geen rooksporen. Op de linker kant van de pijpekop staat een harp met een damesfiguurtje en met de letter D eronder; op de rechter kant krijgen wij hetzelfde motief met de drie genoemde elementen, maar dan in spiegelbeeld en telkens in reliëf. Op de naad van de pijpekop, nadat de twee zijkanten van de mal aaneen werden gezet, vormde men een fijn bladmotief.

Op het eerste gezicht niet zo uitzonderlijk, tussen de honderden pijpekopjes, die we in de laatste acht jaar in Roeselaarse bodem aantreffen..... Tot we eind december 1984 begonnen met het inventariseren van de namen van de Roeselaarse pijpenmakers, pottenbakkers en handelaars in aardewerkproducten. Dank zij de verzamelde gegevens, vooral in het nieuwe stadsarchief, konden uit de bevolkingsregisters reeds 25 namen van handelaars in aardewerk; 80 namen van pijpenmakers en pijpenmakersknechten en 35 namen van pottenbakkers worden opgetekend. Deze ambachtslieden waren woonachtig in oude woonwijken die zich in de stadskern van Roeselare bevonden en waar tevens hun handwerkbedrijven gevestigd waren.

PIJPENMAKER DAVID VAN ROESELARE

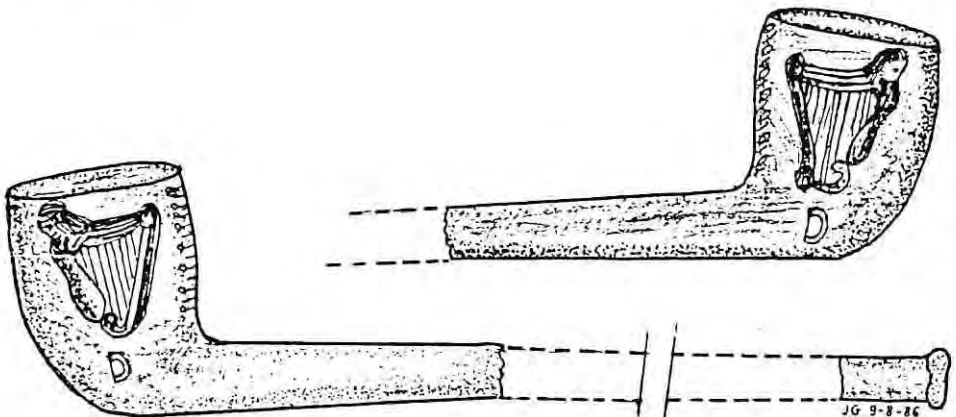
Pijpenmaker Jozef Leopold David werd geboren te Roeselare op 26 februari 1799. Hij was de zoon van Hilarius Jozef David (overleden te Roeselare op 15 januari 1803) en van Coleta Deparcq of Depercq, spinster, afkomstig van Eesen. Hij trouwde met Florentina Muylle, de dochter van Joannes Muylle en Barbara Theresia Raeveschot. Onder de naam Muylle vinden we te Roeselare 6 verschillende pijpen- en pottenbakkersfamilies tussen ca. 1780 en 1880. Onder de familienaam Raveschot vinden we te Roeselare 7 pijpen- en pottenbakkersfamilies tussen ca. 1800 en 1870. Dit om aan te duiden, hoewel de schoonouders van pijpenmaker Jozef David geen pijpenmakers waren, ze toch

allebei familienamen droegen uit de Roeselaarse pijpestam. In de huwelijksakte van pijpenmaker Jozef David en Florentina Muylle, daterend van 2 juli 1828 wordt de 25-jarige Jozef David aangeduid als "pijpmakersknecht". De eerste getuige is Judocus Masselis, fabrikant in pijpen. Vermoedelijk was dit de werkgever van Jozef David die, samen met zijn vrouw, in de volkstelling van 1830 reeds als "pijpmakers" worden aangegeven. Ze woonden in de Ieperstraat 85. Jozef David overleed op 29 maart 1832. Zijn weduwe hertrouwde met Francis Detailleur. Florentina Muylle overleed op 30 december 1869.

Hilarius Joseph David		Joannes Muylle	
x Colete Deparck		x Barbara Theresia Raeveschot	
Joseph David	x	Florentina Muylle	
geb. 26-2-1799 te Roeselare		geb. 11-12-1793 te Roeselare	
+ 29-3-1832 te Roeselare		+ 30-12-1869 te Roeselare	
x Roeselare 2-7-1828			
Rosalia Natalia David			
geb. 12-10-1827			

Van de 80 gekende Roeselaarse pijpenmakers, vonden we slechts van 4 pijpenbakkers pijpfragmenten terug in de bodem.

1. PM op de hiel onderaan de pijpdekop, van Petrus Muylle.
2. Muylle à Roelers op de steel, gebruikt door meerdere van de 5 Muylle-families.
3. Declercq Roeselare op de steel, gebruikt door een van de 8 Declercq-pijpenmakersfamilies.
4. en nu ook D op de versierde pijpdekoppen van Jozef David.
(afb.1.)

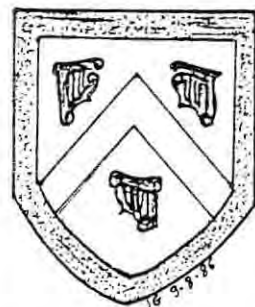
Afb.1. Pijp vervaardigd door de pijpenmaker Jozef David.

Pijpemerken werden verkocht, of doorgegeven van vader op zoon, beschermd en geregistreerd onder koning Willem I (1). Zo vinden we dat de Roeselaarse pijpenmakers Jean en Josse Massellis en Pierre Muylle alle drie het merk TD hebben gebruikt (Roulers 12 maart 1819). Ook in Andenne en St.Omer werden TD-pijpen gevonden (2,3). TD-pijpen werden vooral voor de export naar Afrika gemaakt. Diverse fabrikanten in Nederland, Duitsland en Engeland fabriceerden dit soort. De betekenis van die letters is niet duidelijk (4). Of mogen we het voor Roeselare eenvoudig gaan zoeken bij de één jaar jongere zuster van Jozef, Therèse David? Dit blijft echter een hypothese. Blijkbaar heeft Jozef David ook inspiratie gezocht in het oude wapenschild van een naamgenoot uit de abdij van Zonnebeke. Dit blijkt toch minder gekend in de pijpenliteratuur.

ABT DAVID VAN DE ABDIJ VAN ZONNEBEKE

Melchior David werd tot abt benoemd te Zonnebeke in 1659 (5). Hij was afkomstig van Frans-Vlaanderen, uit Hondshoote. Op 27-jarige leeftijd werd hij pastoor van Zonnebeke en drie jaar later abt van de abdij aldaar. Hij overleed op 3 januari 1670. Abt David had twee broers: Judocus David, achtste gemijterde abt van Lo en Joannes David, pastoor van Sint-Pieters en kanunnik van Sint-Maertens te Ieper. Melchior had een identiek wapen als broer Judocus: "*D'azur, à un chevron écartelé d'or et argent, accompagné de 3 harpes d'or, les deux du chef confrontées*". (afb.2.) "*Waarschijnlijk een familiewapen*" besluit Pastoor Pil in zijn werk over Zonnebeke (5).

Besluit: Wij menen een merkwaardige gelijkennis te kunnen vaststellen tussen het wapenschild en de versierde David-pijp, niet enkel in het harp-motief, maar ook in de aanwending van het spiegelbeeld. Uiteindelijk willen we wijzen op het gebruik van een familiewapen, dat anderhalve eeuw later een derde dimensie kreeg op een versierde pijpekop. Daar zat toch wel muziek in, dacht ik.

Afb.2. Wapenschild van Melchior David

NOTEN

1. J.van der Meulen, PKN, 8e jrg, nr. 30, blz. 45, 1985
2. F.Tymstra, Monografie nr. 4, Icon, afb. 38, 1975
3. F.Tymstra, PKN, 4e jrg. nr. 14, blz. 43-44, 1981
4. D.Duco, Pijpelijntjes, jrg. V, nr. 2, blz. 5, 1979
5. V.Pil, Zonnebeke. Heerlijk verleden en zonnig heden, Lange-mark, blz. 108-110, 1967